

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreazeze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Un moment cultural.

Ziua de Mercuri a fost o zi înălțătoare. O zi înălțătoare, prin concertul dat de artiștii noștri Dimitrie Popovici, G. Dima și d-na Dima, în Arad; înălțătoare, căci ne-a prezentat un moment de desăvîrșire pe calea artei, în domeniul cântării.

Un moment măreț, căci dat ne-a fost să admirăm forțe reale, din neamul nostru isvorite și atât de sus înălțate! Și sub farmecul puterii și impresiunii artistice, sufletul ni s'a umplut de entusiasm și de mândrie.

Incredere în puterea și destoinicia neamului nostru ne inspiră momente ca acestea, căci darul lui Dumnezeu îl vedem binecuvântând poporul, căruia îi hărăzește astfel de vlăstare, ca acești Trubaduri ai noștri.

Și putere, îndemn la muncă pe calea dezvoltării noastre culturale ne dă, căci vedem că și Românul poate să se înalțe până și la treapta cea mai desăvîrșită a culturii și stăpânirii frumosului.

Unul din capitalele mijloace ale culturii și dovadă de cultură este, fără îndoială, puterea de prestațiune artistică; este în același timp, cea mai corăspunzătoare cale a dezvoltării și cultivării sentimentelor. Cântărețul din inimă își scoate accentele, din inimă bună, și inimei vorbește îmblânzind-o, induiosând-o și împăcând-o și întărind-o. Căci un mare poet zice: »Unde e cântec, acolo te oprește, căci oamenii răi n'au cântece.«

Dar mai presus de toate, serbarea de Mercuri seara a fost un moment cultural.

Copleșit de greul vieții, adeseori izolat și stăpânit de vitregia împrejurărilor, s'a adunat un număr frumos de public românesc, să ia un

strop de balsam alinător, de artă mângăitoare pentru suflet.

S'a adunat un public mare din părțile Aradului, ba chiar și din părți mai îndepărtate, înfățișându-ne astfel minunatul tablou al unei puternice masse, intrunite, concentrate, în jurul marilor artiști, cari reprezintă astăzi cea mai înaltă expresiune a geniului poporului nostru.

O adunare a fost aceasta, în care sute de inimi în același sens băteau, același sentiment le ține legate, unite, într'un tot moral-sufletesc. Și privind această massă, care își dă seama de ce este și ci cine este, ce reprezintă, și ce caută, — înțelegi că inimile cautătoare și încălzite de același farmec artistic românesc, se închiagă într'un puternic trup național.

Un sublim moment de forță, intrunită sub aripile artei!

În dezvoltarea vieții noastre culturale, unde biserica și școala confesională duc stindardul propășirii, artei și în special muzicii, cântării, îi revine rolul, de a pune cununa operei săvîrșite de cele două dintâi.

Aceste întreite arme, cât vor fi, cât se vor dezvoltă, cât vor înflori, duce-vor poporul spre întărire, asigurându-i viața și individualitatea sa proprie.

Cu drept cuvânt, deci, ne-am oprit asupra serbării de Mercuri seara, arătându-i însemnătatea. Și când cu mândrie și admirație pomenim momentele însenitătoare de suflet, nu pierdem privilegiul de a insista, că cultivarea artei în general și în special a cântării, este unul dintre cele mai prețioase mijloace și mijlocul cel mai corăspunzător pentru a nobilita inima. Trebuie deci, ca mai ales conducătorii imediați ai poporului, dându-și seamă de acest adevăr, să des-

volte o intensivă lucrare pentru cultura musicală a poporului, prin înființare de coruri mai ales, căci din cultura sentimentelor, cultura ini-

mei, isvorește tăria caracterului, ear dela acesta depinde forța morală, care în lupta vieții este binecuvântată de Tatăl cel ceresc.

Predică,

pentru Dumineca celor 10 leproși.*)

»Iisuse învățătorule :
Miluește-ne pe noi!
(Luca XVII. 13).

Iubiților Creștini !

Cine a fost cu luare aminte la sf. evanghelie de azi a câștigat un lucru foarte de preț, a ajuns a cunoaște pe deplin pe Doftorul cel mare, care a vindecat numai cu cuvântul pe zece bărbați leproși — plini de bube urite — „*buba rea*“ — (Iov. II. 7). fii d'ai neamului jidovesc : Nouă Israilteni și un Samarinean. Pecând doftorii nostri vindecă pe cari vindecă, cu ajutorul leacurilor — a ierburilor pământului — lăsate pentru vieața și sănătatea oamenilor și a dobitoacelor, Iisus marele Doftor îi tămădui pe toți zece, numai cu *cuvântul*. E lucru de mirat fraților ! Lepra, acel morb înfricoșat, de moarte, ce se întinsese în țările : Palestina, Egipt și Siria, să se vindece numai cu *cuvântul* ! Cu adevărat iubiților așa e, Iisus a venit precum scrie Scriptura : „*Să vindece toată rana și toată durerea !*“ rana trupului și durerea sufletului.

Astăzi dacă lumea află că un doftor e iscusit, se pricepe la vindecări trupești, aleargă, caută, știricește după locuința sa, și nu se conțenește până nu pot vorbi cu acela ; zi și noapte nu se mai gată bolnavii dela casa sa, aleargă lumea după zisa lui Euripide învățatul Grecilor : „*Isvoarele curg pe munte în sus.*“ Cu asemenea sete să alergăm și noi fraților, să nu ne astâmpărăm până ce nu ne vedem în casa Doftorului celui mare : „*Doftorul sufletelor și al trupurilor.*“ Să vină tot neamul, să vină *Israilitenii* — *creștinii nostri* — să vină — **nazarenii** sau **pocăiții** — *lepra* ce s'a născut în corpul bisericii noastre, că adevărata tămăduire ce amarnic o caută cu ajutorul învățăturilor nesocotite — fără temei sănătos, numai în casa Doftorului mare o găsec, în locașul cel cu cruce, drumul mântuirii tuturor Creștinilor.

Să consfințim dară ziua Duminecii de azi unui lucru despre care încă n'am cuvântat, fraților. Sfânta evanghelie de azi ne vorbi despre lepra Israiltenilor, eu să grăesc despre : *Lepra afurisită ce s'a vîrit în păreții bisericii noastre, în mintea și inima fraților nostri de un sânge și botezați într'o lege.*

»Doamne ! Dzeul meu !« Strig Ție cu Daniil (IX. 19.) Dacă de nenumărate-ori cerșit-am ajutorul Tău atotputernic spre încununarea cuvintelor mele, astăzi cu deadinsul mă vîd neajutorat ; trimite Duhul Tău cel sfânt să fie întărire buzelor mele, că lepra e grea și cuvântul prea slab. Vino ! Duhule sfinte ! Vino !!

Ascultați Creștinilor ! »Fagur de miere sunt cuvintele bune, și dulceața lor, tămăduire sufletului.« (Pildele lui Solomon XVI. « 24).

* * *

Iubiților frați și fii ! Mai 'nainte de a intra în mezul cuvântării de azi, voi să tâlcuesc ce era boala *lepra*? În legea jidovească se pomenește despre două feluri de lepră, soiul ușor — neprimejdios și felul cel rău, care se ținea de o pedeapsă d-zeească și de cele mai multe-ori se sfîrșia cu moartea. Lepra, la început se arăta în chipul unor pete nedureroase, cari deveniau apoi bube scârboase, ca niște solzi, ce acoperiau și fața, stricau pielea, oasele, până chiar și închieturile singuratecelor membre ale trupului, le seca, și căzînd acestea lăsau trupul omului batjocorit în chip îngrozitor. Boala aceasta putea să țină și peste 20 ani. Că era înfiorătoare foarte, se vede d'acolo că Egiptenii o numiră „*plaga Egiptului*“ ear poporul jidovesc „*buba rea*.“

Cu această lepră fură loviți 10 bărbați pe cari îi scoaseră preoții și poporul afară din locuințele lor, afară din moșiile lor, afară de sat, părăsiți de ai lor, petrecînd prin mormînturi și gropi, plîngîndu-și vieața necăjită fără nădejde mai mult de re'nsănătoșare. Oh ! soarte, ce cumplit v'a ajuns ! Unde e doftorul să vî vindece ? Unde ? Unde e tămăduitorul nostru, suspinau sormanii ? Să-i lăsăm puțintel și cu cugetul să ne ducem în istoria sfântă, căutînd după un asemenea bătut de soarte. Și eată am găsit pe Iov cel drept. Parcă-l vîd cum mîhnit cu inima, cu capul plecat între mînilor sale ce abea îl mai țineau, și acelea cu coatele, oase desfăcute, pe genunchii despoiați plîngea și cu vaiet își amărea vieața : »Peară ziua în care m'am născut.« (Iov III. 3). »Pentru-ce n'am murit în pantece ? Pentru-ce am supt țitele ?« (ib. 11. 12). Așa plîngea Iov bogatul din orașul *Uț*, care pe lângă că-și perduse averea toată și pe feciori și fete, și vieața sa, trupul său fu lovit cu „*buba rea*“ sau lepra. Plîng cu el împreună și prietenii săi cei trei împărați.

*) Aceeași și pentru Dumineca XXIX-a dup ă Rusalii.

Elifaz, Bildad și Sofar, ce veniră să-l vadă, și de plâns s'au înecat încât șapte zile nu putură nimic graț cu el, „*că era rana groaznică și mare foarte!*“ (Iov II. 13). N'a desnădăjduit și D-zeu l'a mântuit.

Să trecem earăș în locul de unde ne coborîrăm. Lăsarăm pe cei 10 leproși afară de sat în gunoaie părăsiți, cu gândul însă la Dumnezeu Samarineanul, cu Israiltenii, cari până aci nu se puteau suferi; acum sunt frați în boala mare. N'au desnădăjduit, că nu se vor mai însănătoșa cum și omul de moarte până la clipa din urmă de vieață tot mai trage nădejde. Auzind de numele doftorului mare de — Iisus — doriau a se duce la el, dar nu li-se îngăduia, nu puteau pe nime trimite, că din departe trebuiau să strige: »*Necurat!*«.

Când bolnavul nu poate merge la doftor vine doftorul la el. Iisus trece prin Samaria și Galilea, ei din afară aud popoarele ce-i urmau, îl ved din departe și îndată încep ca și pruncii a se așeza pe unde avea să treacă.

Când se preumbla *Cesarul* prin Augarten auzi din gura pruncilor: »*Aici să stăm, pe aici va trece el!*«; așa și aceștia își ziceau, unul altuia: Cristos doftorul, care știe și vede toate, simte acestea; el vine, ei din departe stând au ridicat glas zicând: »*Iisuse Învățătorule: Miluește-ne pe noi!*« (ib. 13) Și văzându-i le zise lor: »*Mergeți de vă arătați preoților!*« (ib. 14.) Și mergând pe cale, s'au curățit. Adevărată minune! Boala, care până aci cu nici un leac nu se putea tămădui, adevăratul doftor o tămădui numai cu *cuventul*, zicându-le să meargă la preoți să se arete, ca preotul să adeverească curățirea lor și să-i reprimească în soborul bisericii. Dumnezeu lucră dară, iubitorilor, prin slugile sale, cari sunt *preoții*, curățirea și întărirea bisericii sale pe pământ.

Precum între popoare bărbații chemați de Dumnezeu fac isbânde mari, scuturând jugul străin, dând vieață și înălțare fraților sei, tot astfel pe preoți i-a lăsat Dumnezeu să lucreze în mijlocul creștinilor pentru folosul lor sufletesc.

Pe la începutul veacului nostru în țeara Românească cine nu va zice cu mine că adevărată lepră ce de 10 decenii se întinsese asupra vieții fraților noștri, atât ca biserică cât și ca țeară sau stat, era jugul Grecilor care apăsa ca lepra cea rea, era *plagă a României*. Dumnezeu însă ce face? Când vede că sufletele se vindeau cu câte 10 lei, Dumnezeu sparse lepra afurisită din vetrele fraților noștri prin Tudor Vladimirescu. Moartea lui Tudor *Domnul* cum îl numea poporul, fu vieața Românilor, deșteptarea conștiinței naționale, care adormise în cursul unui veac întreg, sub jugul străinilor din Fanar. Acolo pe la începutul veacului trecut, ear' aici pe la sfir-

șitul acestuia, încuibatu-s'a afurisita de lepră a *nazarenismului* sau a *pocăiților* care amenință cu spargere biserica lui Cristos. Mă doare cu atât mai virtos, cu cât învățatura această scrințită a prins ca o lepră și pe mulți din frații noștri cari s'au botezat și crezut în Sfânta Taină a botezului, ear' acum se lasă amăgiți de prorocii mincinoși cari aleargă după sufletele oamenilor cu vicleşegul vorbelor sale să-i aprindă. Să luăm fraților această pornire a lor mai cu de-amănuntul.

Au nu e, creștinilor, o adevărată înebunire când frați de ai noștri născuți în legea noastră creștinească, când au îmbetrănit în legea lăsată de Cristos și nu de oameni isvodită, să se lapede de biserica sa? Nu-i mai trebuiește *cruce*, că e semn de ocară, nu *icoane* că acelea sunt chipuri, nu *preot* la slujbe și înmormântări, nu taine după-cum însuși Cristos le-a aflat de adevărate leacuri pentru tămăduirea leprii păcatului nostru. Hei, oameni nebuni ce sunteți, voi ce ve ziceți „*pocăiți!*“, vă întreb, în ce v'ați pocăit voi dacă crucea nu o aveți? Ostașii sub steag joară credință împăratului, ear' creștinul sub steagul crucii numai, poate avea intrare în ceriuri. Cristos moare pe Cruce și ziceți că e lemn de ocară? De ce la înviere, când în urma puterii Dumnezezești învie, ține crucea în mâna Sa? Spuneți? Au nu ca să arate că prin cruce s'a ajuns mântuirea lumii, printr'aceea se face lucru de mijlocire între Dumnezeu și oameni și prin sângele curs s'a sfințit lemnul de ocară al Romanilor? Acelora crucea nebunie era ear' nouă mântuire. Ce mai frumoasă arătare vă trebuie când crucea împreună cele două firi ale lui Iisus! Însuși Romanii folosit-au la mormintele răposaiților lor semne — monumente — în loc de cruce, nu în chipul crucii, ci temelia era aceeași care apoi prin firea omenească a lui Cristos deplinise lemnul roman prin lemnul curmeziș, crucea lui Cristos. Voi ve lăpădați de cruce, Iisus de bună voie se restignește pe ea; la capul vostru ce va veghia, *semne fără rost*. Oaia că e un animal și nu se așază să doarmă până nu face pe pământ, cu copita, semnul crucii.

Pocăiților nici icoane nu le trebuie. Vai ce minți stricate! Au nu dacă după moartea părinților sau neamurilor noastre, sau a altor prieteni și binefăcători ai noștri, dacă vrem să-i revedem privim chipul lor, și după-cum ne-a fost de aproape îl sêrutăm sau udăm cu lacrimi? Așa e fraților că aceasta zace în firea omului, fie creștin, nu fie creștin? Și stă, că în acea clipă de reamintire nu sêrutăm noi pânza sau lemnul ci acele ne slujesc ca mai ușor să ne putem aduce aminte de acelaș, și fie fost chiar cu veacuri mai înainte, ni-se înfățișează ca și cum acuma ar fi. Așa stă și cu icoana lui Cristos și

altele cari toate s'au așezat a fi în bisericile creștinești spre semn de aducere aminte. Când ne despărțim de cineva ne sêrutăm cu înfocare și dacă ne rămâne chipul, în zile de dor privim chipul și ne trece dorul și ni-se ușurează greutatea. Așa e cu icoanele sfinte; le ținem în bisericile noastre și sêrutându-le ne închinăm și mărturisim pe cel-ce se închipuie pe ele. Romanii cei vechi trimiteau pe pruncii lor mai aleși, de dimineața la porțile cetății, ca acolo să privească la chipurile marilor viteji, ca dela aceia să se nască voia spre vitejie. Cu ce veți deda pe pruncii vostri a-și aduce aminte de Cristos dacă nici crucea și nici icoanele Lui nu le vreți? *Vai și amar de o lege sau mărturisire fără temei în D-zeu.*

Dacă acestea le sunt sminteală lor, cu cât mai mult sunt lor de prisos *preoții*. La nazareni sau *pocăiți* preoții n'au loc, ei sunt lor-și preoți. Vai și amar de familia care n'are tată! Ce se alege de țeara care n'are împărat? Care e soarta corabiei pe mare dacă toți cei-ce călătoresc voiesc a o conduce? Unde e oaste fără căpetenie aleasă? Paserile își au rege, animalele așisderea, pietrele scumpe pe cel mai de preț, toate cu rânduială, numai legea și credința omului să rămână mai pe jos?! Precum mintea conduce pe om, astfel pe creștini Cristos prin servitorii săi preoți. Augustin sfințitul Părinte zice: »Părinții creștini în sînul familiei lor au să plinească diregătoria de preot;» ear eu pe urma sa zic: Preoții în parochii au să suplinească pe Cristos, cu atât mai vîrtos cu cât se ivesc de aceia cari nesocotesc diregătoria preotului în mijlocul creștinilor și o țin fără de trebuință.

Pocăiții zic: Pe Cristos nu l'au îngropat preoții, nici nouă nu ne trebuie preot. Ascultați fiilor cât de amarnic rătăcesc ei. Arhiereului mare ce preoți îi lipsiau? Ori n'a fost destul Iosif din Arimatea sfetnicul cinstit al sfatului iudovesc; un Iosif îl poartă în brațe ca prunc și un alt Iosif îl pune în mormânt? Ceea-ce până aci dela Aron preotul se făcea în umbră, are de acum a se face în lumină prin razele ne-

apuse ale preotului celui mare, prin slugitorii sei, preoții creștinești. »Au nu toți v'ăți botezat întru numele Sêu, ce umblați schiopătând și acum?»

Și Românii noștri, cu toate că erau păgâni avut'au preoții lor pe cari îi țineau ca pe niște zei. Preotul Deceneu oare nu le stîrpi viile lor, fără ca aceia să fie ridicat vre-un cuvînt în potrivă; cu toate că cu aceea taie afund în mersul vieții lor stricate. Și de stăm a căuta nu vom găsi popoare, cari să nu'și aibă conducătorii sei sufletești, dela cari atărnă moralitatea lumii și temerea de Dumnezeu.

* * *

Și acum aș putea încheia învățătura de azi, însă nu pot fără a vă atrage luarea aminte, a vă păzi ca de foc creștinilor de această plată a bisericii noastre. Duhul lumii acesteia a scornit această sectă a pocăiților, care stă în-protivă bisericii lui Cristos preste tot. Luați aminte — zice apostolul — că se vor scula între voi proroci mincinoși, și eată-i creștinilor din sînul nostru, *cu minte și față schimbată*, cari cu viclenie mai mare decât a diavolului, ca rebelii cei mai mari, pângăresc biserica străbună lăsată noauă moșie dela Cristos cu cruce și icoane, cu taine sfinte, preoți, ministrii acestora. Frații mei iubiți! Fiți tari în credința noastră, noi cari precum scrie marele preot Ioan gură de aur — am eșit din „*pântecele bisericii*“ — prin scaldă sfîntului botez, să rămânem cu toții nedeslipiți de mama noastră ca pruncii buni cu cinste și încredere în părinții lor. Altele sunt îndatoririle creștinilor de a *asculta și crede* ear nu a scorni legi noauă. Legile adevărate cu pecet se întăresc; Cristos a întărit legea noastră cu moartea sa pe cruce și a adevărit-o prin învierea Sa. Aceasta cu adevărat, păzindu-o cu îndrăzneală în toată vieța noastră vom putea striga: »Iisuse Învățătorule: Miluește-ne pe noi!« (Luca XVII. 13). Amin!

Arad, 10/23 Ianuarie 1902.

Ioan Nicorescu,
preot, gr. or. rom.

La „Planul de învățămînt“ al școlii poporale.

(Continuare)

Istoria. Educațiunea morală se completează și prin studiul istoriei. Ca să corespundă scopului, acest studiu se va preda numai în mod biografic, așa, ca din virtuțile, păcatele, rătăcirea, zelul ori însuflețirea caracterelor prezentate, să poată tineretul detrage învățătura morală și îndemnul spre calea corectă.

Gramatica. Mulți învățători sunt de părerea, că propunerea acestui studiu nu ar fi necondi-

ționat de lipsă pentru școala poporală, deoarece economii n'au lipsă de ortografia gramaticală, și e prea destul, dacă știu scrie la înțeles și legibil.

Pentru economi ca atare, cunoașterea acestui studiu, ce-i drept, nu e de nici un folos practic. Abstrăgînd însă dela principiul cardinal de cultură, care pretinde, ca fie-care om să-și cunoască corect limba maicei sale: în decursul anilor didactici am esperimentat, că gramatica formează

cea mai escelentă și mai sigură gimnastică intelectuală, dacă ea se propune totdeauna ținând mers cu gradul dezvoltării intelectuale al copiilor. Procură judecății o agerime și agilitate surprinzătoare.

Copiii, cari au ajuns să înțeleagă definițiile abstracte ale gramaticii și regulile ei — despre-ce ne convingem prin analizarea corectă deductivă și inductivă, — acei copii cuprind mai aște esența lucrurilor și peste tot devin foarte deștepti.

Multor copii, timbrați de tâmpiți, le-am trezit inteligența amorțită numai prin exercițiile gramaticale neîntrerupte și bine explicate.

Acest rezultat se poate produce însă, numai dacă se ține cont de gradul priceperii copiilor. Deci din motivul acesta, și ca să se poată fundamental propune și în toată integritatea ei esențială : gramatica se va împărți pentru toate clasele școlii cotidiene, eară stilistica și literatura vor fi propuse abia în cursurile școlii de repetițiune.

Am aflat, că împărțirea următoare ar fi cea mai bună :

Clasa III. Definierea părților declinabile de cuvânt ; despre gen și număr ; definierea verbului ; conjugarea lui în timpurile principale ; definierea adverbilor.

Clasa IV. Declinarea celor cinci părți de cuvânt. Conjugarea verbelor predicative în timpurile principale și secundare ; — prepozițiunea, conjunțiunea și interjecțiunea.

Clasa V. Conjugarea verbelor predicative și ajutătoare în toate modurile. — Sintaxa : toate părțile zicerei și formarea cuvintelor.

Clasa VI. Stilistica, punând pond pe partea ce tratează despre epistolele private. La băieți se propune și despre cele oficioase. (Chitanță — testimoniu — obligațiune etc. . .) În colo e de ajuns, dacă elevii sunt în curat cu conceptul prosei și al poeziei.

Mai pe larg dezvoltată să se propună stilistica în cursurile școlii de repetițiune. Tot aici se percurge și literatura așa, că biografiile autorilor se tratează numai pe scurt, dar cu atât mai fundamental lucrările lor. Fie în prosă ori în poezie.

Aceasta și din considerațiunea, că poporul care trăiește în contact neîntrerupt cu natura, posedă o predispozițiune înăscută spre frumos. Chemarea școlii este, ca să polească și să desvoalte acest simț brut al frumosului până la gradul conștiu al simțului estetic — moral. Spre acest scop servesc în primul loc scrierile alese. Se recere numai să fie bine alese.

Propunerea literaturii — în forma indicată, o aflu de corespunzătoare tocmai pentru școala de repetițiune și pe basa, că până când Gramatica și Stilistica ocupă numai puterile intelectuale

până atunci poezia și prosa frumoasă aduc în mișcare și întreaga scară a simțemintelor estetice, religioase, umane, etc. — ear copiii pot, tocmai din motivul acesta, abia dela 12 ani în sus, în mod conștiu să primească și prelucre impresiile primite prin cetirea lucrărilor mai superioare.

În cursul III, al școlii de repetițiune, să se restrângă studiul literaturii îndeosebi numai la cetirea de asemenea lecturi. Să se pretindă, ca elevii să expună verbal conținutul celor cetite, ear ca lucrări scripturistice independente, să le reproducă eventual numai în estras, adăugând la tema obținută și observările proprii.

Economia. Asemenea literaturii aflu de consult să se propună până și în anii școlii de repetițiune și economia și igiena.

O chestiune vitală formează pentru popor cunoașterea corectă și fundamentală a acestor studii, și totuși, economia e în mod de tot in-practic tratată, igiena e cu totul eliminată din planul de învățământ al școlii populare.

Din câte manuale economice de școală avem, nici unul nu este pentru viața reală și conform interesului binepriceput al poporului econom compus, deși promovarea acestui interes este scopul cardinal al acestui studiu.

Planul de învățământ prescrie studiul economiei pentru clasa III.

Așa însă, cum ar trebui să se propună economia, acest studiu nu corespunde cu gradul de pricepere și inteligență din acea etate.

Studiul economiei are să se înceapă abia în clasa V a școlii populare.

Să cuprindă în sine :

I. Economia pământului ; cultivarea bucatelor, a plantelor de cultură, industriale și medicale.

II. Pomicultura ; arbori, pomi de rod, tufe, etc. . .

III. Grădinăritul : legumăritul și florăritul.

IV. Cultura animalelor domestice : mamifere, și galițe.

V. Vieritul : cultivarea losei și a vinului.

VI. Albinăritul.

VII. Cultivarea vermilor de mătăsă.

VIII. Apendice : rețete culinare, ca gătirea săpunului, a luminilor, etc. etc.

Împărțirea materialului de propunere e următorul :

Clasa V. Cultura animalelor, deoarece-ce acestea cad în cel mai de-aproape cerc intuitiv al copiilor.

Clasa VI. Grădinăritul.

Clasa I de repetiție. Cultivarea pământului.

Clasa II de repetiție. Pomicultura ; vieritul.

Clasa III de repetiție. Albinăritul ; vermii de mătăsă și repețirea materialului până aici în-

vătăat. La fete se propune și partea VIII în acest an.

Contrar planului de învățământ, eu sunt de convingerea, că tot materialul studiului economiei să se propună în asemenea estensiune fetelor ca și băieților, și vice-versa.

Modul și condițiunile de traiu ale țăranului sunt de așa natură, că la ei — abstrăgând dela manufactură — activitatea economiei casnice a bărbatului și a muierei e comună și se esecută totdeauna cu concursul reciproc. Deci din motivul acesta, și în interesul viitorului economic al poporului nostru, are să se propună întreg materialul, și în asemenea estensiune la ambele sexe. Altoirea se propune însă numai băieților.

Istoria naturală. Planul de învățământ prescrie acest studiu abia în cl. IV.

Istoria naturală ar trebui însă să se propună în locul economiei, deja din clasa III începând. Și anume, să se propună aici o parte din zoologie, pentru-că acest material cade în cercul de pricepere și cunoștințe ale copiilor din această clasă, și servește ca o continuare escelentă a esercițiilor intuitive. Acest studiu deșteaptă atențiunea; regulează fantasia; îndatinează copiii să-și formeze concepte clare și corecte; îi îndatinează să vorbească cursiv și la înțeles: prin urmare poate servi ca material escelent de ocupațiuni scripturistice independente.

În cl. IV. se continuă și termină zoologia.

În cl. V. se propune botanica și mineralogia.

Aceasta din urmă pe scurt, și numai ce e de folos practic.

Impărțirea aceasta o află de corectă și din motivul, că propunându-se economia în cl. V. abia, are ca basă zoologia din cl. III. și IV., ear' aici, în clasa V. se poate aduce în legătură cu botanica.

Avantagiul e evident.

Higiena: În clasa VI. se propune antropologia și în legătură cu aceasta și studiul higienei, pentru-că abia în această etate sunt copiii atât de maturi, ca să poată cuprinde importanța acestor cunoștințe. Abia atunci știu aprecia și în mod conștiu aplica prescripțiile higienice, de și regulile elementare ale higienei ar trebui deja din cl. I. începând să se facă cunoscute copiilor.

Caracteristice, că planul de învățământ se

îngrijește ca copiii să primească cunoștințe despre faptul cumcă Congo se află în Africa, Cordileri în America, dar' despre regulile cum să se păstreze sănătatea, nu află de lipsă să-i instrueze.

Nime nu suferă atâta din cauza tempeștilor, a schimbărilor neprevăzute de temperatură și în urma miilor de rele neașteptate, ca economul. Și nime nu jertfește atâta comoară de sănătate și atâtea vieți iubite, ca earăși economul. Tuberculoșa, acest inimic neîndurat al omenimei, tocmai din rindurile economilor seceră cele mai multe jertfe, deși, după natură, fisicul lor ar trebui să fie mai oțelit ca a ori-și-cui.

Matriculele răposăților, în deosebi la copii, arată număr înspăimântător.

Și mai îngrozitor devine faptul prin împrejurarea, că toate acestea are din cauza neștiinței întunecate să le îndure poporul nostru.

Economii nostri nu dispun nici de cele mai elementare cunoștințe igienice — raționale.

Nici atâta nu știu, că la cas de-i prinde ploaia, ori asudă în lucru greu, de loc trebuie să-și schimbe hainele ude, ci lucră neconturbați mai departe, până-când acelea se usucă pe dîșșii.

Cumcă în stare înferbântată nu e ertat a bea apă rece: este lucru străin, ori nebăgat în seamă, de ei.

Despre igiena alimentațiunei nici că mai vorbesc.

Asemenea nici despre regulile higienice ale îmbrăcăminteii.

Destul, că și curățenia mult lăudată a poporului nostru — din punct de vedere igienic — lasă mult de dorit!

Ctasa VI. Paza și îngrijirea organelor esterne și interne; scalda; îmbrăcăminteaa.

Cl. I. de repetiție. Higiena locuinței; interiorul, esteriorul, împrejurimea casei; aerisirea, etc.

Cl. II. de repet. Alimentațiunea.

Cl. III. de repet. Regulile generale, observate în cas de boală, în casuri de nefericiri. Repetiția materialului până aici învățat.

Aceste păreri, basate pe experiența de mai mulți ani, ar fi de folos să se ieie în considerațiune în casul când s'ar lua sub revisiune »Planul de învățământ«.

Aurelia Păcățian-Rubenescu.

Legenda pământului și a muncii.

Atot puternicul Dumnezeu — zice o legendă — după-ce a făcut cerul cel fără de capăt și pământul cel încunjunțat de ape și toate câte sunt într'însele, a făcut în urmă pe om și a hotărît, ca el să fie stăpân peste toate

făpturile și vietățile pământului, apelor și vânduului. De aceea a chemat Dumnezeu pe toate făpturile sale înaintea sa și li-a spus tuturora, ce îndatorire le impune de împlinit.

Așa a rânduie Dumnezeu, ca cerul să fie

pentru respirarea oamenilor și a vietăților, și loc de petrecere pentru sburătoare, și ca planetele să tragă din el prin frunze hrana trebuincioasă.

Soarelui i-a dat Dumnezeu porunca, ca el prin razele sale de foc să încălzească aerul, pământul și apele, și ca el să-și reverse lumina sa asupra tuturor fapturilor dumnezeiești, aflătoare sub bolta cerului.

Pe luna cea schimbătoare și pe stelele cele fără de număr, li-a însărcinat Dumnezeu, ca ele să fie luminătorii nopților, ca cele seltabice și fricoase, eșind din ascunsele lor vizunii, să-și poată afla hrana în vremea nopților.

Mărilor celor fără de fund și lin stătătoare și apelor celor curgătoare, le-a zis Dumnezeu ca în ele să se adăpostească fel de fel de pești și vietăți, ca ele să stingă setea oamenilor și a vietăților și în urmă ca prisosul apelor lor să se ridice în formă de abur în aer și apoi la vreme de trebuință, să cadă pe pământ în formă de ploaie și zăpadă.

În urmă veni și pământul la rând, ca să ia și el spre știință îndatorirea lui și Dumnezeu i-a zis: »Tu negrule pământ să hrănești, cu ierburile mirositoare și pomii cei roditori, ce vor răsări din tine și se vor hrăni din glia ta, pe toate vietățile, dobitoacele și pe toți oamenii lumii!»

Auzind pământul această poruncă dumnezească s'a cutremurat de frică, după care cutremur s'a schimbat neteda-i față în munți și văi, și a zis: „Doamne! mă prind să hrănesc, să cresc și adăpostesc toate erburile, pomii, vietățile și dobitoacele lumii, dar nu mă prind să hrănesc și sumedenia de om, ce va fi cu vremea pe pământ. Nu mă prind să hrănesc pe om, fiindcă el, rânduit de Tine stăpân peste toate de pe pământ, nu va voi să me lucreze și să mă grijească și așa să-și agonisească cele de trebuință gurei și pântecelui, ci va aștepta, ca toate să i-le dau de-a gata, așa cum s'ar zice mură în gnră. De aceea Atot-puternice Doamne, nu mă prind să-l hrănesc pe om, fă bine și în-

datorește cu aceasta pe luminosul soare, pe blânda lună, pe strălucitoarele stele, sau pe întinsele și nemărginitele mări.«

Auzind Dumnezeu aceste cuvinte pline de grije, rostite de înspăimântatul pământ, a cunoscut că pământul vorbește bine; de aceea a zis către dânsul: »Nu te teme, macar că l'am pus pe om domn peste toată lumea, el totuși va fi dator să te lucreze. Și numai dacă te-ai prins să hrănesci și să crești toate fapturile lumii, apoi să știi că am hotărît, ea omul să-și tragă hrana sa cea de căpetenie din acele fături, ear ce-i va fi de lipsă, să-i dai tui!»

Auzind pământul această orinduire prea înțeleaptă se molcomi.

Și chemând Dumnezeu pe om înaintea feței sale i-a zis: »Eată te-am făcut domn peste toate faturile lumii și de aceea ți-am dat minte plină de înțelepciune; toate aceste fături vor fi supuse ție și îți vor slnji spre hrană și îmbrăcăminte. Tot așa îți supun ție și întinsul pământ și dintr'insul îți vei scoate tu hrana ta, însă numai în sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta!»

»Cum va fi aceasta,« întrebă omul nedumerit, »ce înseamnă: în sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta!»

Eară Dumnezeu i-a zis, aceasta înseamnă: »Vei munci și lucra, vei mânca; nu vei lucra, vei răbda!»

Și de atunci zice, că munca s'a înfrățit cu pământul și umblă beată zi și noapte și cutreeră fără odihnă văi, șesuri, dealuri, păduri și câmpii și se îmbie fiecărui om, ce întâlnește în calea-i nesfârșită, ca să-i fie prietenă bună, făgăduindu-i că ea îl va face avut și cu trecere mare între oamenii cei de față, ba chiar pomenit de cei viitori și bine văzut de Dumnezeu: însă vecinic pribeaga muncă mereu se vaetă și amar se plânge, că puțin, foarte puțin, îi caută și primesc prietenia ei și că cei mai mulți se înfrățesc pe vieață cu neprietenă ei de moarte, adevă cu »lenea«.

CRONICA.

* *Numire.* Dl Sever Secula, licențiat în științele filosofico-istorice, a fost numit referent-ajutor la Senatul școlar dela Consistorul nostru diocesan, pe ziua de 1 Februarie st. n. 1902.

* *Dar pentru biserica.* Veduva Doamnă Șerban din Lipova a dăruit bisericii noastre gr. ort. române din Pauliș un policandru în valoare de 120 cor. pentru care faptă marinimoasă pe lângă mulțăminta noastră cordială îi dorim îndelugate zile fericite. — Zamfir C o n o p a n, paroch gr. ort.

* „Amvonul bisericii gr.-ort. române.“

Sub acest titlu harnicul preot Ioan Nicorescu, va da la lumină în curînd două volume de predici, și anume: Vol. I. conținînd predici pentru toate Duminecile de peste an și vol. II. pentru toate srbătorile și prasnicele.

* *Mulțumită publică.* Pentru acoperirea speșelor unei *cruci de peatră, monument* în valoare de 300 cor. ce s'a ridicat și sfințit pe piața înaintea bisericii din Almaș la 20 Iulie a. c. au binevoit a contribui mai mulți creștini cărora și pe această cale li-se aduce mulțumită pentru dragostea creștinească cu care au contribuit întru mărirea lui Dumnezeu, care să le răsplătească cu darurile sale bogate! Au contribuit:

Preotul Cornel Lazar, Ana Lazar, preoteasă, Cornel Novac, inv. Nicolae Pop, notar pens., Zigismund Tamo, not., Todor Turc, primar, Todor Deșu, casier com., Ioan Farcaș, Moise Barbatei și Ioan Ilea, epitropi, câte 10 cor.; doamna Elena Novac, inv. 5 cor., Dr. George Sombati, deputat al cercului Iosășel și A. Cacinca, epistat domin. 3 cor.; Economii: Dalca Marc, Ioan Farcaș, Lăpădat Flore, Ioan Farcaș, Oarce Marc, "dl Vasile Groza, funcționar la „C. F. R.“, Desco Iacob, Iosif Demkó, scriitor, Pavel Oarce, Petru Drusc, Stefan Desco, crâșnic, Secui Ioan, sen. Lazar Timpa, Stefan Alb, Ianaș Oarce, Iguța Popa, George Timpa, Damian Iovanuț, Zenovie Popoviciu, blidar, au contribuit câte 2 coroane; doamna Geni Pop, d-șoarele Elena Pop și Letiția Lazar, prep., Iosif Alb, Lazar Farcaș, Mara Deșco, Nița Boc, Istin Deșco I. Steiner scriitor, Onuț Oarce, Petru Farcaș, Const. Ancatău, Riste Farcaș, Iacob Barbatei, Saveta Barbatei, Anton Cosar, Ana Cosar, Iacob Coșar, Simeon Tolci și Vasile Pecuiu câte 1 cor.; ear v. d. Petra Desco și Ana Popa câte 40 fil.; Ana Barbates 50 fil.; Samson Vlodea 60 fil. Peste tot s'a adunat suma de 169 cor 90 fil. deci, pentru acoperirea sumei restante de 130 cor. 10 fil.

Urmează colectarea.

Almaș, la 20 Dec. 1901.

Comitetul parochial.

AVIS!

Pentru orientarea On. public și mai ales a domnilor preoți, cari au comandat și comandă din tipăriturile nouă privitoare socoților, se vestește că: Numai în două săptămâni suntem în poziția de a răspunde comenzilor ce ni-se fac — fiind acele tipărituri acum sub tipar. Tot soiul de restante din trecut să se adreseze „Casei consistoriale diecesane“ și ori-ce comande, întrebări, concurse și bani să se adreseze »Administrațiunii tipografiei« și nu tipografiei cum s'a făcut până acum. Arad 17/4 Ianuarie 1902. *Ioan Nicorescu*, administr. tipogr. diecesane.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroh din Rădmănești, tractul Belințului, se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala“ din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) O sesiune parochială de 32 jugere pământ, parte arător, parte fânaț; 2) Grădină parochială de 1200 stângeni □ cu fântână; 3) Stolele obicinuite; 4) Bir preoțesc de bucate, sau 80 fileri de număr și 5) Întregirea dela stat, care pentru preot cu cvalificație sub 8 clase gimnasiale este 438 coroane 42 fileri.

Se observă că fiitorul preot, până la finea lunii Septemvrie 1902, are să împartă dotația sa cu veduva preoteasă Eva Popoviciu de aci.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursele lor comitetului parochial gr. or. rom. din Rădmănești, pe calea oficiului protopresbiterial gr. or. rom. din Belinț (Temesmegye), în termenul indicat, instruite amăsurat legilor în vigoare, având a se presenta, tot în acest termen, în sf. biserică din Rădmănești, spre

a-și arăta desteritatea în oficiul dzeesc, respective în cântări și tipic în oratoria bisericească.

Rădmănești, în 16 Decemvrie 1901.

Comitetul parochial.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, m. p. protopresbiter gr. or. rom.

—□—

Conform ordinațiunei Venerabilului Consistor român gr.-ort. din Arad, dela datul 2/5 Decemvrie Nr. 8176/1901, se escrie concurs, pentru îndeplinirea parochiei de clasa I, din comuna Comlăuș (Ó-Szt.-Anna) devenită vacantă prin moartea decedatului Constantin Popoviciu, fost preot aici — cu termen de alegere pe 3/16 Februarie 1902.

Emolumentele sunt următoarele: 1. $\frac{1}{4}$ pământ estravilan cu competiția de pășune à 270 coroane, 1080 coroane; 2. Retribuțiunea de stole și bir 840 cor.; 3. 4-cănepiște à 10 coroane 40 cor.; 4. Grădina parochială 16 cor.; 5. Alte venituri accidentale 60 cor. De tot: 2036 coroane.

Recurenții sunt poștiți ca petițiunile lor, instruite conform §-ului 15. litera a) din „Regulamentul pentru parochii.“ — adresate comitetului parochiei Comlăuș — să le susțearnă Reverendisimului domn George Popoviciu, protopresbiter în Șiria-Világos, până la 1/14 Februarie 1902 esclusive; ear' în tenoarea §-ului 18 din citatul „Regulament,“ a se presenta în sfânta biserică de aici pentru a celebra, respective a cuvânta și cânta.

Dat din ședința comitetului parochiei Comlăuș (Ó-Szt.-Anna) ținută la 23 Decemvrie 1901 (5 Ianuarie 1902).

Michail Leucufia,

par. pres. com par.

Ioan Roșu,

not. comit. par.

În conțelegere cu: GEORGE POPOVICI, protopop.

—□—

În conformitate cu înaltul decis Consistorial Nr. 8267 ex. 1901 pentru îndeplinirea parochiei vacante din comuna Alioș, protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu această parochie sunt: 1. Una sesiune parochială constătătoare din 30 jug. pământ; 2. Un intravilan parochial; 3. Stola și birul usat dela parochieni, precum și întregirea dela stat, după cvalificațiunea alegendului paroch. Jumătate din aceste emolumente, conform §-ului 8 din Regulament, îi compete veduvei și orfanilor réposatului preot Virgil Pap, un an de zile dela moartea acestuia, adecă dela 15/28 Iunie 1901 până la 15/28 Iunie 1902.

Alegendul paroh va fi îndatorat a suplini și pe veteranul paroh Toma Micșa din Alioș în funcțiunile obveninde în parochia aceasta, în și afară de biserică, pe lângă remunerațiunea de jumătate a venitului stolar obvenind dela funcțiunile în cari îl va suplini.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor, instruite cu documentele de cvalificațiune pentru parochii de cl. I. cu adaosul, că în lipsa de reflectanți cu cvalificațiune de cl. I. vor fi admiși și concurenți cu cvalificațiune pentru cl. II-a — și adresate comitetului parochial din Alioș, până la termenul sus indicat, să le susțearnă subseminatului protopresbiter în Lipova (Lippa), precum și pe lângă observarea dispozițiunilor §-lui 18. din Regulamentul pentru parochii, a se presenta în vre-o Duminecă ori sərbătoare în S-ta biserică din Alioș pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop.

—□—